

گونش آذربایجاندا ساچیلیر - ۱

آذربایجانین دوننی، بوگونو، گله جه یی

دانشیق متنی

م. کریمی

۱۴۰۱/۰۴/۱۲

بیرینجی اوتاق: مقدمه

آذربایجان سئوگی اؤلکه سی دیر / محبت یاتاگی دیر، اودلار دیاری دیر. بوندان باش قووزایان گونش، اؤز شعاعلارینی دونیایا ساچمادادیر. سرلر خزینه سی بورادادیر! بورا اودلار یوردو، آذربایجاندا گؤز قاماشدیریجی گؤزلیک لر یوردودور، اؤزونه مخصوص دیلی، تاریخی، ادبیاتی، کولتورون اولراق، دونیایا بو گؤزلیک لری پای وئرن اناوطنیمیزدیر!

آذربایجانین بیر شناسنامه سی وار: بو شناسنامه ده (۱) دیل، (۲) تاریخ، (۳) ادبیات، (۴) جوغرافی توپراقلاری، (۵) آداب و عنعنه لری، (۶) صنعتی - موسیقی، نمایشنامه، رومان، (۷) مادی ثروتلری، معنوی خزینه سیله دولو بیر اؤلکه و باشی اوجا بیر ملتی واردیر. آذربایجان ملتی نین دولت یاراتمادا گوجلو و سابقه لی بیر ملت دیر، آذربایجاندا تورک ملتی تکجه اؤز توپراقلاریندا یوخ، بلکه بوتون بو بؤلگه لرده امپراتورلوق یارادیب، تامام منطقه نی اؤز قلمرو و یا اؤز سیطره سی آلتینا آلمیش، هم میلاددان اؤنجه و هم اسلامدان سونراکی دؤورلرده بوگون ایران آدلانان توپراقلاردان: عراق عجم - عراق عرب، اورتا آسیایا قدر - هنده قدر سوردویو امپراتورلوقلاردا بؤیوک آوادانلیقلار یارادیب و بو اثرلر بوگون ده گؤز اؤنونده دیر. ۹۸ ایل اؤنجه ده اسیرلیکدن اؤزونو آزادلیغا یؤنلده بیلن بیر ملتدیر بو آذربایجان ملتی! شرق دونیاسی نین بیرینجی لری و سونونجولاری دا بورادان باش قالدیریر. آذربایجان بو عنوانلارلا آذربایجان اولموش، دونیادا تانینمیشدیر. گونش آذربایجاندا ساچیلیر. دوشونجه لر بورادان پایلاشیر، وارلیغیمیز بورادادیر.

آذربایجان تورک دونیاسیندان اولراق، اؤز پارلاق ساچلارینی دونیایا یاییلیر. تورک دوشونجه سی بیزیم آذربایجاندا یئنی اولورسا دا، او قدر گوجلودور کی دونیانی ایشیقلاندیراجاق.

آما درد بورادادیر کی ۱۰۰ ایلدیر بیزیم وارلیغیمیزی الیمیزدن آلیب، استعمار الیله، دیکتاتورلوقلا ملتیمیزین تکجه مادی ثروتینی یوخ، بلکه معنوی ثروتینی ده تالاییلار. ملتیمیزین ثروتیله کؤکه لیب بیزه زور دئییرلر، وارلیغیمیزی دانیرلار. بوگون آذربایجان گنج لری چؤرک دالیجا اؤز وطنینی بوشلاییر، آزادلیق دالیجا باشقا اؤلکه لره گئتمک زوروندا قالیر. آنجاق دوستلار، هامیمیز بیلیریک و ائشیکده اولانلار دا بیلیرلر و اینانیرلار کی: آزادلیق گونشی ده اؤز آذربایجانیمیزدان دوغاجاق.

دیلیمیزی دانیبیلار، اونا آذری آدی وئریبلر، تاریخیمیزی سیلمک مقصدیله تحریف ائدیبلر، ۷۰۰۰ ایلیک تاریخ سیلیب ۲۵۰۰ ایلیگی زورونان خالقیمیزین بئینینه سوخوبلار، ادبیاتیمیزین گئنیلیگی، زنگینلیگینی باسدیریبلار؛ کئچن ۱۵۰ ایل عرصه سینده چاپ صنعتی نین گلیشمه لریندن محروم ساخلایاراق اؤز ادبیاتلارینی بیزه غالب ائدیبلر؛ بیر حالداکی آذربایجان ادبیاتی رودکی، فردوسی و دقیقی لر دونیا یا گلمه دن ۲۰۰ ایل اؤنجه ده ذیره-لرده گزیر، آذربایجان فولکلورو دنیا ادیبلری نین گؤرونو قاماشدیریب و اونون قارشیندا دیزه چؤکموشلر، آذربایجان اوسطوره لری، داستانلاری، آشیق ادبیاتی، موسیقیسی دونیانین ان زنگین فولکلورو تانییر، آتالار سؤزو - انسانلارین تجروبه و دنیا باخیشی، آذربایجاندا او قدر زنگیندیر کی مینلرجه بو ضرب-المثللری چوخلو دیلترین ادبیاتینا باغیشلامیش، آنجاق یئنه ده ثروتی باشیندان آشیب - داشیر؛ بئله اولماسایدی نه اوپرالار یاراناردی، و نه ده شرقین ایلك نمایشنامه لری یازیلاردی. - موسیقی میز بو گؤزللیگیله شناسنامه میزه یازیلیدیر! شرق دونیاسی نین ایلك اوپرالاری آذربایجاندا یازیلیمیش، آنجاق نه لر دئییم؟ نه لر دئییم؟ گونش آذربایجاندا ساپلمیشدیر. اونون ساچاقلاری تورک دونیاسینا داغیلیمیش. بو ساچاقلارلا برابر ادبیات، دیل و دوشونجه لر تورک دونیاسینا داغیلیمیش، دونیمیز بئله اولورسا صاباحیمیز دا بئله اولمالی دیر. جغرافی توپراقلاریمیز دا بؤلونور، مختلف فتنه لر طریقیله، کئچن یوزایله آذربایجان ایالتینی تیکه له دیلر، بوگونه استان آدیلا بؤلونور، باشقا مساله ده بیر سیرا تروریستلر ده ادعالار اورتایا آتیرلار، هابئله دولت ده اونلار آرخا دوروب - آستا - آستا منابع ملی آدلاناراق او قبيله و طایفالارلا تقدیم ائدیر. آرتیرمالی یام: آذربایجان ملتی قوناق سئور بیر ملت دیر. هر بیر زوراکیلیقدان باسقیدا قالان، یورولان بیر خالقا دا اؤز سینه سینده یئر وئرمیش و بیر قوناق کیمی ساخلامیشدیر. عجباً کی بو قوناق اوتانمایاراق، بوگون مالکیت ادعاسینا دوروب. بیانیه لر یازیب بیزدن مالکیت سندی ده ایستیرلر؟! آذربایجانیمیزین هر قاریش توپراغینا مینلر ایلدیر مینلرجه ده سندیمیز وار. ایلك سند همان بلعمی تاریخی دیر. ۱۳۹۰ جی ایله چاپ اولان تاریخ بلعمی - پان فارس تاریخی دوکتور جواد مشکورون تصحیحی له تهراندا چاپ اولان کتابدا صفحه ۳۳۵ ده اوخویورسونوز:

"و اول حد از همدان در گیرند تا به ابهر و زنگان بیرون شوند، آخرش به دربند خزران در آیند. از شرق تا غرب از بحر خزر تا وان و در این میان هر شهری که هست همه را آذربایگان خوانند."

آرازین او تایی و بوتایی دا آذربایجان آدلانیمیش، "دربند خزران دان توتوب زنگان و همدانا قدر، شرقدن غربه خزر دنیزیندن وان دریاچه سینه قدر و بوتون بو اورتادا اولان شهرلرین هامیسی آذربایگان اوخونور." (تاریخ بلعمی، تصحیح جواد مشکور، تهران، ۱۳۹۰، ص ۳۳۵). همین معلومات باشقا قاینقلاردا دا تکرارلانیب و سؤیله نیبیدیر.

آذربایجان جوغرافیاسی بللی دیر، هم تاریخی باخیشدان و هم ملتیمیزین یاشادیغی یئرلر و یوردلار. تاریخ بویو دربنددن توتوب همدانا قدر، خزر دنیزی نین باتیسیندان توتوب وان دریاچه سینه قدر آذربایجان اولموش. بو تاریخی حقیقت لری موثق تاریخی قاینقلاردا - ایستر عربجه، ایستر یونانجا و حتا فارسجا منبع لرده گؤروروک. اما بیر سیرا استعمار الینده اویونچاق اولاراق باشقا سؤزلر باغیریرلار. اولسون، اولار دا! بیر زامانلار

خراساندان توتوب بوگونکو آذربایجانا قدر آذربایجان آدلانیرمیش، سلجوق دؤورونده ری شهری ده آذربایجان ایالتیندن سایلیرمیش. بیز الحاقچی دئییلیک. آنجاق ملتیمیز یاشایان یوردلار بوگون ده آذربایجان توپراقلاریندان سایلیر.

بوگون حقه بازلیقلا آذربایجان توپراقلارینی بؤلوشدورورلر. قولقلارین آچیب انشیتمه لی دیرلر: باتی آذربایجاندا باشقا قوم لاری گتیریب یئرلشدیرمکله آذربایجانین یئرلی اهالیسینی ده یشه بیلمه یه جکسینیز. بوگون باتی آذربایجاندا ماکودا، تامام تورکیه ایله سینیر-بیر توپراقلاری منابع ملی آدلاندیراراق هکتار – هکتار تامام کورد خالقینا وئریب، آغیر تسهیلاتلارلا پایلاییر. بو بیر حالدادیر کی آذربایجان اکینجیلیک مهندسلری پوللاری دا الیرینده ایللردیر یول گۆزله ییرلر دولت بیر ایش گؤرسون؛ اما دولت باشقا ولایت لرده الی بوش کوردلری گتیریب نچه هکتارلار مفت و داها آرتیق تسهیلات لارلا پایلاییر. سیاستلر بللی دیر. اما آذربایجان ملتی آییق دیر، قوناق حؤرمتمینی پوزمامیشیق. پوزماق دا ایسته مه ییریک. اما آیاغینیزی جیزیقدان انشیکه قویسانیر ایت قووان کیمی قوواریق ها!

دیلمیزی بوغوب یاساقلامیشلار، ادبیاتیمیزین نفس یولونو باغلامیشلار، کولتوروموزو تانیمامیش ساخلاییبلار، ۷۰۰۰ ایلیک تاریخیمیزی اونوتماغا یؤنلیدیبلر، فولکلوروموزو اونوتدوراراق، یئرینه استعمار عنعنه لرینی قوندورورلار. آذربایجان جغرافیاسینی پارچالاییرلار، اقتصادینی اؤلدورورلر، خالقیمیزی یامان گونه سالیرلار. بوگون واختی دیر اویاناق، اؤز وارلیغیمیزی تانییاق و گله جه یه آدیم آتاق. اؤنوموزده اولان تکجه یول، وارلیغیمیزی قوروماقدان ایره لی گلیر. شناسنامه میزی الدهه ائدیبلر اؤزوموزو تانیمالی ییق. اویانیش زامانی دیر، ملتیمیزین بیلیک وقتی دیر. وارلیغیمیز بو بینوره – فونداسیون اوزه رینده قورولمالی دیر: دیلمیز، تاریخیمیز، ادبیاتیمیز، کولتوروموز – موسیقی، عنعنه لر، فولکلوروموز اوزه رینده دایانماق گره کیر. اؤز توپراقلاریمیزی قورویوب، اقتصادیاتیمیزی ساخلامالی ییق.

بوگون منیم دانیشیغیم بیر مقدمه کیمی سایلیر و گلن هفته دن هر بیر قونو اوزه رینده دانیشیلجاقدیر. حقیقت لری آچیقلاماغا قاینقلار وئریب، یانلیشلاری سیلمک، تحریفله جواب وئرمکله اوتاقلاری قوراجاییق. دوستلارین دا سؤزلری – صحبت لرینی اورک دولوسو محبتله انشیدیبلر، یولوموزو هامارلایاجاییق. اولسون کی ملیت و آذربایجان وارلیغینی بو داش – دوشدن آیرد ائدیبلر تمیزله ییب و دوزگون بیر یولو گئتمه یه باشلایاق. بونا گؤره دیلمیز، ادبیاتیمیز، تاریخیمیز، کولتوروموز، توپراقلاریمیز و اقتصادیاتیمیزی دونن نه دورومدایمیش، – بوگون نه دورمدا اولدوغونو آراشدیریب و گله جک اوچون یولوموزو تعیین ائده جه ییک. بوگون بو قونولار حاققیندا بالاجا بیر مقدمه یه گیریم.

بېلېرسىنىز دۇنيانىڭ دېلچىلىك اوزمانلارى تورك دىلىنى تانىياراق، اونون گۆزلىكى، اۆزلىكى، اينجه ليكى قارشىندا حيرتلىر دويموشلار، بونون محكم قوراللارى قارشىندا ديزه چۆكوب، دىلېمىزىن بىر معجزه كىمى اولدوغونو دىله گتىرمىشلىر.

دىلېمىز توركو اولاراق دۇنيا دىللىرى آراسىندا اۆز گۆزلىكى، اۆزلىكىگىنه گۆره چوخلو دىلچى لرىن نظرىنى اۆزونه چكىمىش، اونون باجاريغى، گوجو و قايدالارى نىن محكملىكىگىنه حيرتده قالاراق تعريفله مىشلىر. دىلېمىز دۇنيانىن ان قايدالارى، ميدانى چوخ آچىق اولان بىر دىلدىر. دوغرو دور كى ۱۰۰ ايلدىر دىلېمىز ياساق اولوب و مدرسه، بىلېم يوردو، درگى، راديو – تلويزيوندان محروم قالىب، اداره لردن آياغى كسىلېب، علم دۇنياسىندا دا چىخماق امكانى اولمايىب، بونونلا بئله هئچ رسمى دىللىردن گئرى قالمايىب تكجه نئچه ايل رسمىت الده ائدىب، خالقىمىز اونون زنگىنلىكى، گۆزلىكى و گئنىشلىكىگىنى اۆيره نىرسه اۆزونه گووه نىب و دىلىنى داها دوزگون يارارلاناچاقدير. اويدورما آذرى دىلىنه آرخالنماياچاق و اۆز توركجه ميزه ياپىشاجاقدىر. جالب بوراسى دىر كى بىزىم آذربايجانىمىزدا اولان توركجه ميز باشقا دىللىره نسبت آرى و تمىز قالمىش و هر باخىمدان گۆزلىكىگه ماليكىدىر. گلىشمه سه ده، يئنىلمه يىب و چكىجى نوكته اونون قايدالى اولماسىنا قايدىر.

دىلېمىزده تامام دىللىردن آرتىق اولان ۹ سسلى حرفى واردىر. بو سسلى حرفلىر كلمه لرىن دوزگون و راحت تلفظ اولونماسىندا، كلمه لرىن موسىقايى حالت تاپماسىندا و باشقا اۆزلىكلره گۆره اؤنملى رول اويناير. بوغازىمىزىن ايره لى گئدىشىندىن ده خبر وئرىر.

دىلېمىزده سۆزجوكلرىن بوللولوغو (۲۵۰ مين دن آرتىق)، فعل لرىن بوللولوغو (۲۵۰مىندىن آرتىق)، زمان بوللولوغو (۶۴ زمان)، قايدالى اولدوغو، اۆيرنمه سى نىن آسان اولدوغو و اونلاردا باشقا باشقا اۆزلىكلرى، دىلچى لرىن دقتىنى جلب ائتمىشلىرى. تاسوفلىر اولسون، بو معلوماتى خالقىمىز بىلمه يىرلىر.

دىلېمىز التصاقى، پىوندى و يا اگلوئىناتىو اولاراق، حرف تعريف يوخدور، حروف اضافه – باشقا دىللىر كىمى اولمايىب آيرى ياپىشلىر. همىن عامل سبب اولور دىلېمىزده جمله قورولوشوندا هر كلمه اۆز يئرلىنى آلىر؛ حتا يئرى ده يىشىلسه ده معناسى ده يىشىلمه يىر. بو، دىلېمىزىن دۇنيا دىللىرى آراسىندا داها گۆزلىشلىرىر. باشقا دىللىرده همىن حروف اضافه دئدىگىمىز هم چتىن لىكلر يارادىر و هم يئرى ده يىشىلدىكده معنانى ده يىشىدىرىر. آما تورك دىلىنده كائىناتدا باشقا بىر دىشعور اولورسا بىزىم دىلىن قايدالارىنى رياضى فورموللارلا دا چىخارىب اۆيره نه بىلر. بونا گۆره دىر كى كائىناتا پىام گۆندرمك فىكرىنده اولانلار انگىسجه و فرانسىزجانىن يانىندا تورك دىلىنى ده ايشلتمه يه امكان وئرىرلىر.

گلدىك ادبىياتا. عزيزلىرىم، بونو عرض ائدىرم ۲۰۰ ايل رودكى دن قاباق، ۲۰۰ ايل فردوسى و دقتى كىمى لر دۇنيايا گلمه دن اۆنجه آذربايجاندا تورك دىلىنده بۆيوك و جمللى اثرلىر يازىلېب، شان قىزى داستانى – دقتىقا ۱۲۰۰ ايل اۆنجه يازىلمىشلىرىر؛ خزرلىر امپراتورلوغو دؤوروندىن نئچه كىتابىمىز الده واردىر، بىرى نوم بيتىك اثرى و ايكىنجىسى خزر لوحه لرى. بو ايكى اثر ۱۲۰۰ ايلدىن آرتىق تارىخه ماليك دىر. دده قورقود اسلامدان اۆنجه

یه عایید اولان بیر اثر دیر. نه یازیق کی ساتقین فارس سیاسلاری - ادیب آدلانیرسالار دا - اونو قاراقویونلو دؤورونده یازیلما سینی ادعا ائدیرلر. آنجاق چوخلو دللیره گؤره - او جمله دن دیل اؤزلیگینه گؤره بو اثر اسلام اؤنجه سی کتابلاردان دیر.

بوگون گنجه لی نظامی نین تور کجه دیوانی تاپیلاندا، همین آغالارین سسی چیخیر. چونکی ایستیرلر دیلیمیزی موغوللارین گلمه سینه باغلا سینلار. ایستیرلر دیلیمیزده اولان ادبیاتی نهایت نسیمی، فضولی، شهریار، واحد، کریمی مراغه ای ایله باغلا سینلار و داها باشقاسینی تانیماق ایسته میرلر. بونا گؤره ده ادعا ائدیرلر تورک ادبیاتینی ایکی واحده کئچیرمک اولار. آنجاق جوابیندا - نه تعصب اوزویله، بلکه ادبیاتیمیزی تانیماق اوزه ره - دئییرم آذربایجان تورک ادبیاتینین فهرستی سیزین اساس ادبیاتینیزدان داها آرتیق دیر. آنجاق ۱۰۰ ایل دیلیمیزی باغلامیش سینیز، ملتیمیزی معلوماتسیز ساخلامیش سینیز و بوگون یالانلارلا ۲۴ ساعاتی رادیو - تلویزیوندا، مدرسه لرده، روزنامه لر، درگی لر، بمب باران ائده رک ملتیمیزی تحقیر ائدیر سینیز. بیزیم ادبیاتیمیز دا سیزین ادبیاتینیزدان داها افضل، داها گوجلو و داها گؤزلدیر. مدرسه لریمیزده شعرلر اوخونوب - ازبرله نیرسه، ملتیمیزین دیلینده اوخونار. بو خیانته سیزلر جواب وئرمه لی سینیز. تاریخ و ملت قارشیندا اسیب - تیره ییب، خیانت بامباچالاری اوزونوزه یاغاجاقدیر.

تاریخیمیزی ده یالانلارلا دولدورموشلار. بو اؤلکه نین تاریخی ۲۵۰۰ ایله باغلا ییب آذربایجان تاریخی نین ۳۵۰۰ ایلینی حذف ائتمیشلر. تاریخی سندلر آزیغ آنتوروپون وارلیغیندان دانیشما ییرام بلکه آذربایجاندا یارانان مدنیت لر هامیسی التصاقی دیلی اولاراق ۵۵۰۰ ایل بوندان اؤنجه دن اثبات ائدیر. آرا زین او تای و بو تای دا تورک دیلی - التصاقی دیلی انسانلارین یاشایش یوردو اولموشدور؟ او زامان آریایی آدلانان قبیله لر هاردایدی؟ ۲۵۰۰ ایلدیر کی بیزیم توپراقلارا گلیمیشلر و ادعا ائدیرلر بورانی اونلار آباد ائدیب؟! تاریخده اونلارین یاندیرمادان، خرابا قویماقدان و انسان اؤلدورمه دن باشقا بیر شئی، تاریخ یادیندا قالما ییدیر؟ هانی فارسی باستان؟ بیر نمونه گتیرین. هاپیر - چوپور سؤزلر توپلا ییب نه معناسینی بیلیرلر و نه حتا تلفوظونو، اما فارسی باستان آدلاندیریرلار؟!

ایلک باشدا بونو دئمه لی یم: عزیزلریم بیز آذربایجانلیلار، هئچ بیر ملت ایله دوشمن دئییلیک. اما ۱۰۰ ایل ملتیمیزه توهین ائدنلر، خیانت ائدنلر جواب وئرمه لی دیرلر. جبران ائتمه لی دیرلر. بیز انسان سئورلیک دوشونجه لرینی یایماغا چالیشاجاغیق. هئچ بیر ملت و قوم ایله ساواشیمیز یوخ، اما حقیمیزه، توپراقلاریمیزا گؤز تیکن لر بیل سینلر: توپراقدان پای اولماز. قوناق کیمی وطنیمیزدا بیر انسان کیمی یاشایا بیلر سینیز، تامام انسانی حقلردن یارارلانابیلر سینیز، اما توپراغیمیزی پارچالماق امک انینی هئچ کیمه وئرمه یه جه ییز. قوناغین حؤرمتی واجب، اما توپراق ادعاسی ائدرسه، ایت قووان کیمی قوواریق!

آذربایجان کولتورو اونون جانلی و انسان سئور عنعنه لرینده یاشاییر. فولکلوروندا یاشاییر. آذربایجان ملتی مین ایللرله دولان زنگین بیر شفاهی ادبیاتا - فولکلورا مالیک دیر. آذربایجان ملتی نین شناسنامه سینده اونون

دیلی، تاریخی، ادبیاتی، موسیقیسی و تمام دولت و مدنیت یاراتماسی یازیلیمیشدیر. بونو پوزا بیلمز لر مگر بیزی ناآگاه ساخلایب، اؤز تاریخیمیزه، دیلیمیزه، کولتوروموزه و ادبیاتیمیزا خبرسیز ساخلایب، بیزه باشقا بیر شناسنامه یازالار. دوستلار بودور بیزیم دردییمیز. بوگون اؤزوموزه گلمه‌لی‌بیک. دیلیمیزی دوزگون اؤیره نیب دوزگون یازمالی‌بیق. ادبیاتیمیزدان خبردار اولمالی‌بیق. تاریخیمیزی اولدوغو کیمی تانیمالی‌بیق. قهرمانلاریمیزی قورومالی‌بیق. بوگون قهرمانلاریمیزی هده له ییرلر. ستارخان، پیشه وری نی، شاه اسماعیلی، عباس میرزانی، آپ ارسلانی، حتا بابکی قارالماق ایسته ییرلر. دئیک کی بو قهرمانلارین خطالاری اولموشدور، آما مین عملی و ایشی دوز اولان آدامدا بئش دانا خطا سؤز و یا حرکت ده اولورسا گؤز یومماق اولار. آنجاق بو ساییدا خطالاری ائله بؤیوده سن کی تمام خدمت لرینی ۱۰۰۰ خدمتی بیر خطایا اونوداسان، دوشمن ایشی دیر. اؤز ایچیمیزدن اولمامالی دیر. اؤزونو آذربایجانلی، تورک سایان آداملار بوگون دوشمن یولوندا گئندلریمیز وار. عباس میرزانی، قاجارلاری، ستارخان، پیشه ورینی قارالایانلار، بوگون ایرانشهری تئوروسونا اویانلارا ماتریال وئریرلر. ایرانشهری لی لرین یوزه دوخسانی ائله اؤز ایچیمیزدن چیخمیشلار. باخین حتا ضیالی اولورسالاردا، عمرلری نین سونوندا پئشمان اولورسالار دا، کسروی، ارانی و نئچه - نئچه بو ضیالیلاردان واردیر. اونلارین بوگون سؤزلری و تئورولاری دوشمن الینده دیر. مگر کسروی، ارانی، یحیی ذکا، خلیل ملکی آذربایجانلی دئییل ایدیلر؟ مگر بوگون ده اؤز ایچیمیزدن اولان آما ایرانشهری لی لره باهانا وئرن آدی تورکچو قویان آما آذربایجان عالیم لرینی قارالایانلار دوشمنه خدمت ائتمیرلر؟ دوکتور زهتابی او قدر بؤیوک بیر انسان ایدی کی شیرازدان اوچ اؤیرنجی نین سوروسونا جواب وئرمک اوچون تبریزدن دوروب شیرازا گئدیب و اونلارا قاریشیب سورالارینی جوابلاپیردی. بو زحمتلر قارشیندا تکجه دوشمنلر اونو هده له یه بیلر. بونلار تورکچو اولسالار دا آذربایجانا دوشمن دیرلر. چونکو ایرانشهرلی لره، پان فارسلارا خدمت ائدیرلر. بیلر - بیلمز اونلارا ماتریال توپلاپیرلار.

آذربایجان موسیقیسی تاریخین درینلیکلریندن گلیر. آشیق موسیقیمیز مین ایللر اؤنجه دن داستانلار، ماهنی - لار، شعرلرله موسیقی یاراتمیشلار. شرق دونیاسیندا ایلک دؤنه اولراق موسیقینی نوتا چکنلر آذربایجاندا باش قالدیرمیش و یئنه ده گؤروروک بو موسیقی گونشی ده آذربایجاندا دونیایا ساچیلیر. ابونصر فارابی، صفی الدین اورموی، عبدالقادر مراغه ای دونیانین و شرقین ایلک موسیقیچی لری دیرلر و موسیقینی علمی صورتده ثبت و ضبط ائتمیشلر. شرق دونیاسیندا ایلک اوپرالاری آذربایجان صنعتکارلاری یارانمیش، ایلک نمایشنامه لری شرق دونیاسیندا آذربایجان یازارلاری یازمیش، صحنه یه چیخارمیش، آخی ملتیمیزین شناسنامه سی وار. بوتون ملت لر آراسیندا امضاسی وار. هانسی ملتدیر بئله پارلاق بیر تاریخی، دیلی، موسیقیسی، ادبیاتی و دولتی اولسون؟ آذربایجاندا ایلک مدنیت لر ۷۰۰۰ ایل اؤنجه یه قاییدیر. ایندی بیر سیرالار تاپیلیب آریایی قبيله سینه بیر نژاد شناسنامه سی یازیر. فارسلا رین ۱۰ مین ایل، ۸۵۰۰ ایل، گاهدان ۱۷۰۰۰ ایل تاریخ یازیرلار. بللی دیر هئچ بیر سند یوخدور و بئله اینانیرلار کی هر نه یازسالار اولار دا؟! تاریخ دوزه لینر؟! بیلیمیرلر

کی اؤز لرینی دوتیا ملت لری آراسیندا مسخره اولدوقلارینا میدان وئریرلر. بو نادان آداملار بوگون بیزه حاکیم اولماق ایسته ییرلر!

قادین مساله سی – آذربایجان کولتوروندا قادین لا کیشی نین فرقی یوخدور. هر ایکسی چیگین چیگینه تارلادا، کرخانادا، ساواش میدانلاریندا مبارزه آپاریرلار. قادین سیماسینی دده قورقود کتاپیندا، کوراوغلو داستانلاریندا – حتا آذربایجان اوسطوره لرینده گؤروروک. بو باخیشلا شاهنامه ده اولان قادین سیماسینی نجه توتوشدورماق اولار؟

دیلمیزده بیر آخساقلیق تاپانمایانلار بوگون ملتیمیزین ناگاهلیغیندان سوء استفاده ائده رک ائله یالان – پالانلار یازیرلار کی سانکی تورک دیلی یوخدور، فارسی نین لغت لريله دانیشیلیر. عزیزلریم چالیشاق اؤز آنادیلیمیزی آنالاریمیزدان آلدیغیمیزی کیمی اوشاقلاریمیزا تحویل وئرک. گلشیدیرمه سینی بیلمه ییرسک، داها آلچاقلاتمایاق. نییه بیر انگلیسجه نی اوشاقلاریمیز اؤیرنمک اوچون میلیونلار هزینه ائدیرسینیز اما اؤز دیلمیزه گلنده خسیس اولورسونوز؟ دیلمیزی علمی سوپه ده اؤیرنمه سک آرادان گئدر. عزیزلریم دیلمیزی دوزگون یازیب – اوخوماق اساس تکلیف لریمیزدن دیر. دیلمیزین رسمیتی اوچون چالیشمالی ییق. بو گؤزلیکده دیلی علمی یولونان اؤیرنمه ییرسک ادعالاریمیزدان کئچمه لی ییک.

شناسنامه میزده مدنیت و دولت یاراتما گوجوموزو تاریخه یازمیشیق. ان آزی ۱۰۰۰ ایل بوتون ایران آدلانان اولکه و اونون یان یؤوره سی – عراق عجم و عراق عرب، بوگونکو افغانستان و

یئر آدلارینی ده ییشمکله آذربایجان ملتی، تورک دیلی و تاریخ ایله دوشمنچی لیقلارینی عیان ائدیرلر. بیسواد آداملار معنایی بیلمه دن باشقا آدلار قویورلار. بؤرکو یاریق بؤیوک سلطانین آدینی دارای کلاه پاره پوره ائدیرلر، بیر حالداکی یاریق یعنی ایشیقلی – نورانی – زرین بؤرکو یاریق یعنی تاج زرین. بئله اولور کی آخما قیه اولور احمقیه!

بو تئوری نین رکن لری: زردشت و اوستا / ساسانیلار – ایرانشهر / شاهنامه / سیاست نامه / ترکان علییه تاریخی تحریف ائتمک / عرب ستیزی و ترک ستیزی و باشدان باشا شاهنامه تاریخ دئیل، افسانه لر دیر آنجاق یانلیش فیکرلرله دولودور و تکجه اوشاقلاری مشغول ائده بیلر.

زردشت ۱۷۰۰۰ ایل بوندان اؤنجه یه عایید بیلن لر وار؟! او زامان یئر کوره سینده یخ بندان تانینیر. انسان هله غاردا یاشاییر.

سیزین ایرانشهری تئوروسو بوگون دوتیا باخیشی ایله ضدبشری و ضد انسانی دوشونجه لردن باشقا بیر شی دئیلدیر. آخی یعنی نه: شاهی آرمان – فره ی ایزدی، شاهی ظل اله سایماق و اؤز قبيله نیزی دوتیانین ان

پاک ژنی اولان سایبرسینیز. بونلار سیزین آچاق فیکیرلرینیزدیر. سیزی غرب مستشرقلری شیشیردیب، سیزدن بیر یئلی قووق دوزبلدیب و بیر خوخان کیمی اسیر اولموش ملتله حاکیم ائتمیشدیر. بونو بیلمه لی سینیز دونیا داها ۱۰۰ بوندان اؤنجه دئییل، بوگون دوشونجه، عقل و منطق حاکیم دیر، بوگون علم وقتی دیر. یالان – پالانلا یاشاماق اولماز. یئر اوزنده یاشاماغا انسان کیمی اولمالیسان.

بابک حاقیندا

بیلگینلر اؤز آراشدیرمالاریندا اؤغوز تورکجهسی نین کاملشمه سینی ۷-جی میلادی عصرده گؤسته ریرلر. بو دیل، بو زمانلار آذربایجاندا چوخلوق قازانیر و قوراللاری یازیلاردا اؤزونو گؤستیریر. اثبات اولموشدور کی، آذربایجان تورک دیلینده یارانان لهجه لر یئرل اؤزلیکی واردیر و بو اؤزلیک دیلین اُسکی لیگینی گؤسته ریر (و. گوکاسیان، و. اصلان اوف، ا. عزیزاوف). آذربایجان، مختلف تورک قبیله و طایفالاردان تشکیل تاپدیغی اوچون همین اورتاق تورک دیلی، گلشمه و بیرلشمه دورانین گئچیریر و بیر عموم خَلق دیلینه چئوریلیر.

۵ و ۶-جی یوز ایللرده تورک دیلی چوخ دیلی آذربایجان طایفالاری آراسیندا بیر اؤنسیّت دیلی کیمی گلشیر و بو طایفالارین اوورتاق دیلی یارارلانیب و بیرلشیرلر. باشقا سؤزله دئسک آذربایجان تۆرکجهسی میدانا گلیر. بو زمان تورک دیلی نین ایچینده اولان دینامیسم اؤز دوغورقانلیغینی بللندیریر و یئنی سؤزجوکلر یاراتماقلا تمام طایفالارین ایستکلرینی یئرینه یئتیریر. بئله لیکله بو دیل باشقالارینا ترجیح ائدیلیر. بۇ سؤزلر تمام دیلچی عالم یئکون وورورلار. گؤرمک اولور کی، تورک دیلی بوندان قاباقکی عصرلردن گلشمه گه باشلامیش و بو عصر ایچینده خَلقلر آراسیندا قبول اولونور. عینی حالدا بو دیلین قبول اوولماسی ایلا واحد بیر دیلین داها آرتیق گلشمه سینه یول آچیر و ادبی دیل، شفاهی دیل ایچیندن باش قووزاییر. بئله اولدۇقدا، ۷-جی یۆز ایلی آذربایجان تۆرکجه سینی عموم خَلق دیلی کیمی اولدۇغۇنو ادعا ائتمک اولار.

۷-جی عصر قافقاز یوردلاریندا تورک دیلی هامی نین رغبتینی قازانیر. و. گوکاسیان یازیر: «اثرمنی و گورجو دیلرینده اولان قاینالار و الدهه ائدیلم معلوماتا آرخالاناراق آیدینلاشیر کی، ۶-جی عصرین سونو و ۷-جی عصرین اوللرینده بوتون تورک دیلی خَلقلر آذربایجاندا سیاسی و اقتصادی

بیرلیگه مالیک اولوب و مونولیت (یکپارچه) حالیندا بیرله شیرلر. بئله بیر شرایطده آذربایجاندا مختلف دیل لرین اولدوغو حالدا، آذربایجان تۆرک دیلی رهبرلیک رولونو اویناییب و ائتکی دایره سینی گت گت گتده آرتیریر.»

بو اوزمانلاردان پروفیسور حاجی یئو و پروفیسور جهانگیر قهرمان اوف یازیرلار: «ایلک اؤنجه بو توپراقلاردا تورک دیلی طایفالار بیرینجی دؤرؤمدادیرلار و باشقا تورک دیلیلر ده آذربایجانا گلیمکده و آرتما حالیندادیرلار. بونلار گلهرک یئرلی طایفالارلا بیرلشیر، یئرلی خَلقه قووشور و بؤلگه نین اقتصادی - سیاسی دورومونو گلیمشدریرلر، اوچونجو حالدا تورک دیلی اگلو تیناتیو اؤزلیکلرینه گؤره ساده لیکله اؤگره نیلیر. بو آراشدیرماجیلار بئله سونوجا گلیرلر: تورکلر اسلام دینی نی قبول ائتمکله، بیر دینی و بیر دیلی اونسیّت وسیله سینه چئویریرلر.»

بو زماندا آذربایجان تورک دیلی خَلقی سیاسی و اقتصادی باخیمیندان گوجلنمیش و بئله لیکله آتروپائن و آلبانیا توپراقلارینین خَلقی بیرلشیب و بیر دیلی سئچمگه موفق اولورلار.

اسلامین ایلک یوز ایلرینده آذربایجان تورکجه سی تکجه عموم خَلق دیلی یوخ، بلکه قافقازدا و چئوره سینده اولان توپراقلارین خَلق لری آراسیندا یاییلیر و بیر بین الخالق دیلی دورومونا مالیک اولور. بو دوروم ۹ و ۱۰ جو یوز ایللره قدر دوام ائدیر. دمیرچی زاده بو باره ده یازیر: «بو دوره ده تورک دیلی دربند، ری و بغداد آراسیندا عمومی بیر دوروم قازانیر.» شوبهه سیز آذربایجان تورکجه سی اسکی زمانلاردان بو دوروما گلیمشدر. و. گوکاسیان، ساویرلر و خزرلرین دیلینی ۶ و ۷ جی عصرلرده تمام قافقاز خَلق لری آراسیندا بیر عمومی دیل اولدوغونو یئکونولاییر و اوندان اؤنجه کی یوز ایللرده ده بئله بیر دؤرؤمو خاطرلایئر. بئله بیر سونوجلانماق اولور کی، تۆرک دیلی نین کؤکلری تمام قافقاز دیل لرینده تاپماق اولور و تکجه سؤزجؤکلر یوخ، بلکه قوراللار و تورک تلفظ لری ده بو دیل لر ایچینده اؤزونه یئر قازانمیشدر.

اورتاق دیله گلیدیکده دئمه لی یم نئچه آیدان سونرا تورک دونیاسی سمپوزیومو قورولاجاق. اورادا هم تورک دولت آداملار و هم تورکولوگ عالیم لر اورتاق تورکجه حاققیندا دانیشاجاقلار. اینانیرام گؤزل و علمی مباحثه لر گئدیب و سونوجلاری سئویندیریجی اولاجاقدیر. بورادا آذربایجان تورکجه میز ده دقت لری جلب ائدیر.

ادبی دیل، دیل لرین تاریخ بویو گلیمشه سی نین نتیجه سی دیر. یازیلی دیل، اؤزونو آغیزلاردا دانیشیلا راق یوخاری چکیب، یوکسلدیب و کاغاذ اوسته گلهرک - بیر ادبی - علمی دیل اولاراق یازیلیر و او دیلده دانیشانلارین چوخلارینین دوشوندویو دیلی تمثیل ائدیر. آذربایجان تورکجه سی نین سؤزلویو، صرفی - نحوی حاققیندا چوخلو ماتریاللار مین ایلدیر یازییا آیینمیشدر. علامه جارا لله زمخشری ۹۵۰ ایل بوندان اولّ مقدمه الادب کتابینی یازیر. بورادا توپلادیغی سؤزجوکلری

خراساندان توتوب شوشتره قدر گئتدیگی یولدا ائشیدیب - دانیسیب و توپلامیشدیر. بو کتابدا ۱۸۵۰۰ تورکجه سؤزجوکلر واردیر. بورادا بو دیلین قورولوشو، صرفی، تلفوظو و هر بیر کلمه نین باشقا طور یارانماسیندان دانیسیب، یازی قایداسینا توخونور. ۱۵۰ ایل سونرا آذربایجانلی عالیم جمال الدین ابن مهنا تبریزی لغت ابن مهنانی یازیر. ابن مهنا آذربایجاندا دانیسیلان تورکجه نین لغت لرینی آراشدیریر، اورتا آسیا تورکجه سیله توتوشدورور. بوندان اؤنجه قانقیلی دیلی حاقیندا کتاب یازیلیمیش و اورتا آسیانین تورکجه دیلی نین اؤزلیک لریندن دانیسیلمیشدیر. ابن مهنا اؤز اثرینی عربجه یازیبسا دا، آذربایجان تورک دیلی نین اؤزلیک لرینی - گرامرینی یازیر. ابن مهنا عباسی خلیفه لیگی آلتیندا اولان توپراقلاری گزیر دولانیر و موغوللارین یوروشویله آذربایجانا دؤنور. چکیجی نوکته بوراسی دیر کی ابن مهنا آذربایجان تورکجه سیله اورتا آسیا تورکجه سینی آراشدیریر، توتوشدورور و فرقلرینی ده بیلدیریر. یعنی آذربایجاندا تورک دیلی چوخ اسکی زاماندان موجودوموش.

هئچ سؤز یوخدور کی بیر دیلین دالیندا - آرخا دوران دولت اولورسا، او دیل، تئزلیکله خالق آراسیندا دیلره دوشر، مئدیالاردا، مدرسه لرده و اداره لرده ایشله نیب دیل - عموم خالق دیلینه چئوریلر. ایندی تورکیه ده بئله اولموش. باشقا طرفدن تکنولوژی نین و بیلیم لرین گلیشمه سیله دیل ده گلیشیر. علمی - تکنولوژیکی کتابلار یازیلیب و علمی بیر دیل ده اورتایا گلر. یئنی سؤزلر یارانار. آما بورادا بؤیوک بیر نوکته وار: آذربایجانین تاریخیندن آسیلی اولراق، دیلیمیز ده بو یولو عملی - باشلی گئتمه میش. آما آذربایجان تورکجه سی نین بؤیوک بیر پتانسیلی واردیر. بو پتانسیل اؤزونه مخصوص بیر پتانسیل دیر. البته هر بیر دیلین و حتا لهجه نین ده بئله پتانسیل لرینی داهاماق اولماز. و عئینی حالدا بو پتانسیل لردن ده واز کئچمک - حقی آياقلاماق دیر. بوگون آذربایجان تورک ادبی دیلی نین گؤزلیک لری و پتانسیل لری او قدر گوجلو و الوان دیر کی تورک دونیاسی بو پتانسیالی قازانیرسا گؤزللشه جک، گوجلنه نه جکدیر و اولغونلاشاجقدیر.

اورتاق دیل تورک ملت لری و اؤلکه لری بیر بیرینه یاخینلاشدیریر، آرالاریندا دوستلوق یارادیر، آرالاریندا تجات ایلگی لری چوخالیر، مقوله لر یازیلما ضرورتی اورتایا گلیر. اونیوئرسیتته لر، تکنولوژی، بیلیم لر اورتاق اولدوقدا تئرمین لر لازیمدیر. حقوق، تکنولوژی، بیلیم لر - فلسفه، سیاسی بیلیم لر تورکجه یازیلاراق تئرمینلر یارادیلمالی دیر. دیل گلیشه جکدیر. اورتاق تورکجه یارانماقلا هئچ بیر تورک دیلی، لهجه و آغیزی غیب اولمایاجاق، بلکه گئنیشله نیب اورتاق تورکجه یه دایاق اولاجاق. اورتاق دیل سیخیشدیریلیب کیچیک بیر دیل یوخ، بلکه گئنیشلنمیش و گلیشمیش دیل اولمالی دیر. عئینی حالدا اونیوئرسیتته لرده و سایت آداملاری نین دیلینده ایشله دیلدیکجه بو دیل خالق کوتله لری نین دیلینه ده آخاجاق. بو گدئیش بلکه اون ایللرجه زامان ایسته بیر.

گلن آییلاردا قورولاجاق تورک دونیاسی سمپوزیومو ایلدیریم اونیوئرسیته سینده اورتاق دیل حاققیندا مقاله لر اوخوناجاق. بورادا دولت آداملاریلا برابر بیلیم آداملاری دا دانیشاجاقلار.

آنادولویا تورک ادبی دیلی، ۷جی یوزایلده آذربایجاندا و خراساندا گئتمیشدیر. بهاءالدین چلبی اورمییه لی، اورمودان، آبدال موسی - شیخ محمود الخویی و گئییکلی بابا خوی دان، اخی جعفر خطیر زنگانی زنگاندان، خواجه احمد دهانی، الیاس بابا و باشقالاری خراساندا آنادولویا کؤچموش و اورادا زنگین بیر ادبیات یارادیلیمیشدیر. بونلاری دئمکدن منظوروم بودور: یوزایللر بویو اوغوز تورکجه سی بوتون بؤلگه ده - خراساندا توتوب آنادولویا قدر بیر دیل اولموشدور. بو دا دوغورودور اوغوز تورکجه سی زامان سوره سینده اوچ بؤلومه بؤلونور، آنجاق دئمک لازیمدیر کی بوگون ده بو اوچ دیل او قدر بیر بیرینه یاخیندیر کی اؤیرنمه یی هر بیر ساوادلی اوچون نئچه گوندن آرتیق سورمز. دینی و سیاسی دوروملاردا بو آیریلیقلار یارانمیش و اورتاق ادبیاتیمیز چوخ گوجلو و زنگین دیر؛ عئینی حالدا اورتاق دیلده ده چوخ آرا اچمامیشیق. کئچن یوزایلده آذربایجان ایکییه بؤلونوب بیر فارسلا طرفیندن زورلانیب و بیر سوویت اؤلکه سی نین باسقیلارینا معروض قالمیش. بئله اولدوقدا دیلر بیر بیریندن آیریلیر.

ق و خ و باشقا بیر سیرا حرفلر حاققیندا مین ایلیک علمی و گرامری دوشونجه لر اورتادا واردیر. ق حرفی تامام تورک دیلرینده بیر سیرا ده بیشیک لیک لرله ایشله نیلیر. آنجاق بو حرفلر حذف اولونمامالی دیرلار و اونلارین حذفی دیلیمیزه بؤوک ضررلر یئتیرر. آرائیق سؤزلرینی بوشلامالی ییق. علمی دانیشیقلار قاباغا آپاریلمالی دیر. حرفلری ده بیشیک لیک لری آذربایجان تورکجه سینده چوخ گؤزل و قیمتلی دوروملار یارادیر و دیلین اینجه لیک لرینی، گؤزللیک لرینی قاربایدیر. بونلارا ساده باخماقلا دیلی آچاقلاتما معنالانیز. بوندان داها اؤنملی مساله آذربایجان تورک دیلینی اسکیکمک، اونا پیس یاناشماق، تورکجه میزین استانداردلاشماسینا خور باخماق، همان مساله - لردن دیر کی ایرانشهری تئوروسونا یئم حاضیرلاماقدان باشقا معناسی یوخدور. دقتلی اولمالی ییق. بیر دیله مارق گؤستمک و اؤز آنادیلینده آچاقدان باخماق ایرانشهرلی لری قودوردور. بو سؤزلر اونالارا ماتریال وئرمکدن علاوه بیر زاد دئییلدیر. بونا گؤره دیر کی اونلار بئله فیکرلره طرفدار دورولار و تاسوفله بیزیم دوستلاریمیز بونون فرقینده دئییلدیرلر؟! بو صحبتلری دقتله دانیشمالی - ییق. دوستلار، گؤزله یین. بونلار قیراقدان اوتوروب بئله بئله سؤزلری ائشیدجک گوللری گولدن آچیلیر و بیزی ازمه یه جان تاپیرلار. موغایات اولون!

سوزه ساغلیق و باشاریلار دیله بیرم.